

MEMO

Onderwerp:
Quickscan natuurwetgeving t.b.v.
Bestemmingsplan De Rietdijk

's-Hertogenbosch,
10 mei 2012

Projectnummer:
B01055.000596.0100

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
Charlotte Stoops

Opgesteld door:
Gijs Kos

Afdeling:
Divisie M&R Den Bosch

Ons kenmerk:
076414185:A

Aan:
Gemeente Woudrichem

Kopieën aan:

1. Inleiding

De gemeente Woudrichem is bezig met het bestemmingsplan voor haar bedrijventerrein nabij Giessen. Het gaat hierbij om de actualisatie van het vigerende bestemmingsplan "Bedrijfsterrein De Rietdijk" uit 2004. Voor een goede ruimtelijke onderbouwing van het bestemmingsplan is het nodig om onderzoek te doen naar de aanwezige natuurwaarden. Binnen het vigerende bestemmingsplan is nog ruimte voor ontwikkeling.

In Nederland bestaat verschillende wet- en regelgeving voor de bescherming van natuur. In Nederland gaat het om de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000), de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Flora- en faunawet. Bij de voorgenomen ontwikkelingen zijn effecten mogelijk op aanwezige natuurwaarden, beschermd onder voorgenoemde wettelijke en beleidskaders. Om inzicht in te krijgen in de effecten is een quickscan natuurwetgeving uitgevoerd. Het plangebied is in afbeelding 1 weergegeven.

Bij een ruimtelijke ontwikkeling is het noodzakelijk te toetsen aan de natuurwetgeving vóór realisatie van de werkzaamheden. Deze toetsing richt zich op de tijdelijke en permanente effecten op natuurwaarden, die kunnen optreden door ruimtelijke ingrepen. In voorliggende "quick scan ecologie" is het resultaat van de toetsing weergegeven. Als beschermde soorten en natuurgebieden in de verdrukking komen, zal een uitgebreidere natuurtoets uitgevoerd moeten worden en/of zal een ontheffing op de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd moeten worden. Bovendien ligt het bedrijventerrein nabij gebieden die beschermd zijn als Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000-gebieden. Aantasting van respectievelijk wezenlijke waarden en kenmerken en aantasting van instandhoudingsdoelstellingen moet onderzocht worden. De relevante teksten van de drie voorgenoemde wettelijke en beleidskaders zijn opgenomen in de bijlage.

2. Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige situatie

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van de bebouwde kom van Giessen. Onderstaande luchtfoto is verouderd: verschillende open delen zijn reeds bebouwd. Verschillende delen van het terrein liggen nog steeds braak. Op het bedrijventerrein staan bomen(rijen), struiken en hagen. Langs verschillende wegen zijn kort gemaaide gazons te vinden. Op het terrein zijn naast en tussen verschillende gebouwen ruige hoekjes te vinden.

Het terrein is aan drie kanten (niet aan de noordkant) omsloten door watergangen. Aan de west- en zuidkant is een brede ecologische zone aanwezig. Hier zijn natuurlijke oevers, aanplant van bomen en struiken en vooroevers met riet te vinden.

Afbeelding 1: Ligging van het plangebied (oranje lijn).

2.2 Toekomst plangebied

Onderliggende quickscan is opgesteld voor actualisatie van het vigerend bestemmingsplan. Binnen dit bestemmingsplan is het mogelijk om de braakliggende terreinen te bebouwen. Verder is het mogelijk om incidenteel een bestaande structuur te slopen en nieuwbouw te realiseren. Uitgangspunt is dat verder geen structurele wijzigingen aan de opzet en infrastructuur van het bedrijventerrein plaatsvinden.

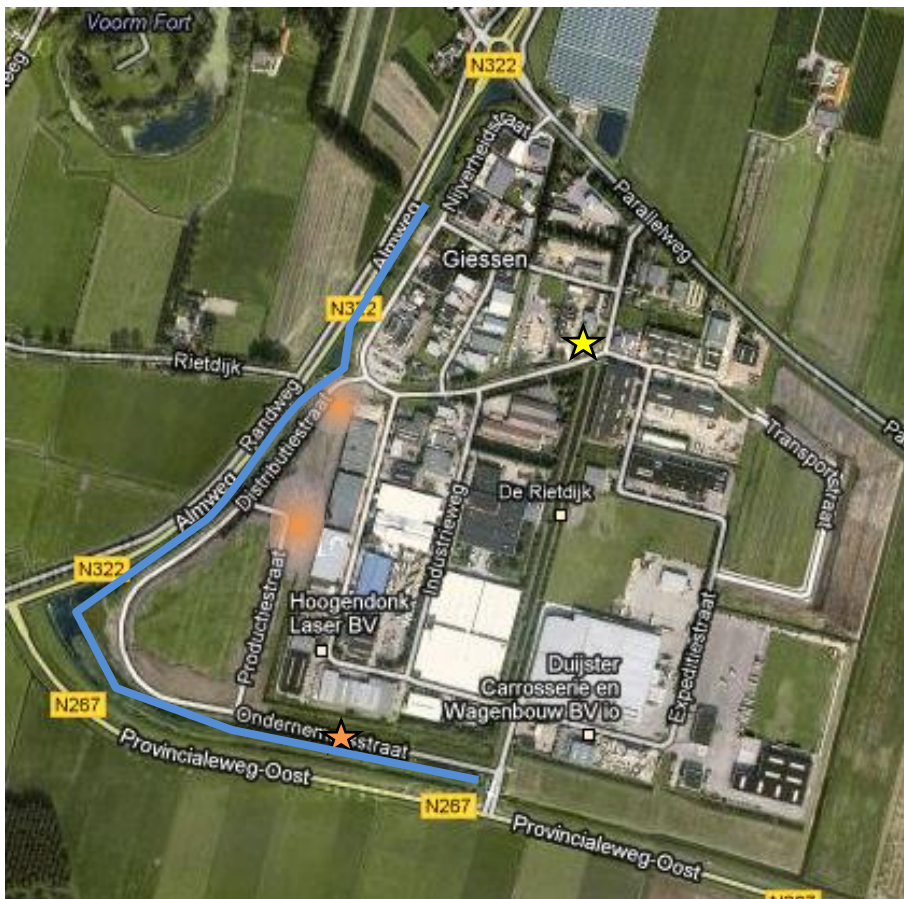
3. Aanwezigheid beschermde waarden

In eerste instantie heeft een bureauonderzoek van vrij beschikbare bronnen (websites, verspreidingsatlassen) plaatsgevonden. Deze resultaten zijn vervolgens gebruikt als basis voor een veldonderzoek.

Op 27 april 2012 heeft een veldonderzoek plaatsgevonden in het plangebied. De temperatuur lag rond de 15 °C en er was een afwisseling van zon en bewolking. Omdat de omstandigheden en tijd van het jaar niet geschikt waren voor het waarnemen van verschillende soorten, hebben wij een habitatgeschiktheidsbeoordeling uitgevoerd. Hierbij is gekeken welke soorten mogelijk voorkomen op basis van verspreidingsgegevens en aangetroffen omstandigheden (verstoring, vegetaties, omgeving).

3.1 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn beschermde plantensoorten waargenomen. Afbeelding 2 geeft de locaties weer waar dotterbloemen (geel) en grote kaardebol zijn aangetroffen (oranje) en de natuurlijke oevers langs het water die mogelijk geschikt zijn als groeiplaats van orchideeën. Deze zijn echter niet aangetroffen, omdat orchideeën niet aanwezig zijn of omdat het te vroeg in het seizoen is. Overige beschermde plantensoorten worden op basis van aangetroffen omstandigheden niet verwacht.

Afbeelding 2: De sterren geven waarnemingen en potenties voor beschermde planten weer. De oranje vlekken geven de delen weer waar verspreid over een groter oppervlak meerdere exemplaren zijn waargenomen. De blauwe lijn geeft de natuurlijke oevers weer die een potentie hebben als groeiplaats voor orchideeën.

3.2 Vogels

Voor vogels heeft het plangebied de volgende waarden:

- De ecologische zone die aan de west- en zuidkant aan het gebied grenst, is geschikt als broedplaats voor vogels. Watervogels (bijvoorbeeld wilde eend, meerkoet, waargenomen zijn waterhoen en kuifeend) kunnen broeden op de oevers. Het opschietende riet biedt broedplaatsen aan moerasvogels (bijvoorbeeld kleine karekiet). De bomen en struiken zijn geschikt voor de nesten van algemene vogels van parken en tuinen (ekster, merel, houtduif). De overige watergangen die binnen of langs het terrein liggen, zijn beperkt geschikt als broedplaats voor vogels. De oevers zijn steil en daarom voor watervogels geen geschikte broedplaats.
- De bomen en struiken die verspreid op het terrein staan, zijn geschikt voor algemene vogels van parken en tuinen. In verschillende bomen zijn ook nesten waargenomen.
- De bebouwing is geschikt voor soorten als de huismus en gekraagde roodstaart. Beide soorten zijn waargenomen op het terrein. Niet alle bebouwing is geschikt voor vogels. Het zijn vooral de gebouwen met daken van golfplaat of met pannen die potentie hebben als broedplaats voor vogels. Beide soorten profiteren van de ruige overhoekjes en braakliggende terreinen die ruimschoots voor handen zijn. Hetzelfde geldt voor de steenuil waarvan het bekend is dat deze in omgeving voorkomt (Coördinatiepunt Landschapsbeheer, 2011). Potentiële broedplaatsen liggen aan de noordkant van het gebied waar een aantal woonhuizen met boerderijen en schuren staan.
- Naast foerageergebieden voor verschillende vogels vormen de braakliggende terreinen potentiële broedplaatsen voor grondbroeders (bijvoorbeeld patrijs).
- Op het terrein zijn geen holle bomen waargenomen die een functie hebben als jaarrond beschermde nestplaats.

3.3 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Gebaseerd op de aangetroffen omstandigheden en de eisen van zoogdieren, stellen wij dat het terrein een geschikt leefgebied vormt voor verschillende grondgebonden zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992). In het plangebied worden algemeen voorkomende zoogdiersoorten als muizen, spitsmuizen, en mol maar ook roofdieren als de wezel verwacht (website Zoogdieratlas). Zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn op basis van de aangetroffen omstandigheden niet te verwachten: op basis van verspreidingsgegevens en afwezigheid geschikte omstandigheden is de aanwezigheid van de steenmarter en das uitgesloten.

Vleermuizen

Het terrein heeft de volgende mogelijke functies voor vleermuizen:

- Het plangebied en omgeving vormen potentieel foerageergebied voor vleermuizen.
- Het industrieterrein heeft vermoedelijk een marginale functie voor het herbergen van verblijfplaatsen. Toch is de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing niet uit te sluiten. Dit geldt in het bijzonder voor de bakstenen structuren (vooral aan de noordkant van het bedrijventerrein).
- Vleermuizen gebruiken lijnvormige structuren om zich in de vlucht langs te oriënteren. De bomenrijen die zich binnen het bedrijventerrein bevinden, zijn kort en onderbroken. Deze hebben geen functie als vaste vliegroute. De bomen die aan de noordkant van het gebied langs de Parallelweg staan vormen mogelijk wel een doorgaande vliegroute voor vleermuizen.

3.4 Amfibieën, reptielen en vissen

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn in het verleden vooral algemene soorten amfibieën (bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker) waargenomen. Verder is bekend dat in de omgeving de rugstreepad voorkomt (Van Delft & Schuitema, 2005). De algemene amfibiesoorten bevinden zich vooral in de watergangen die om en binnen het bedrijventerrein liggen. De ruige overhoekjes en braakliggende percelen vormen geschikt landbiotoop voor algemene amfibiesoorten. De watergangen zijn beperkt geschikt door de aanwezigheid van vis en de steile oevers. Vooral de delen met natuurlijke oevers (west- en zuidkant) zijn geschikt voor amfibieën.

De braakliggende terreinen vormden op het moment van het veldbezoek geen geschikt leefgebied voor de rugstreepad. De braakliggende terreinen waren begroeid en plassen water waren afwezig. De rugstreepad is een soort van pioniersomstandigheden en bij de bouw op braakliggend terrein is het mogelijk dat de voor deze soort gunstige omstandigheden ontstaan. Dit is vooral afhankelijk van de aanwezigheid van ondiepe plassen water en onbegroeide bodem.

De aanwezigheid van reptielen is op basis van verspreidingsgegevens en afwezigheid van geschikte omstandigheden uitgesloten (Van Delft & Schuitema, 2005).

In de watergangen zijn vissen waargenomen. Vrijwel alle watergangen in het gebied zijn op elkaar aangesloten en hebben ook aansluiting bij de watergangen in de omgeving. De aanwezigheid van beschermde vissoorten is op basis van een eenmalig veldbezoek niet uit te sluiten.

3.5 Vlinders, libellen en andere soorten ongewervelden

Beschermde insecten en andere ongewervelden stellen hoge (ecologische) eisen aan hun biotoop. Hierbij gaat het om bloemrijke, oever- en andere soortenrijke vegetaties. Gezien de relatief soortenarme vegetaties binnen het plangebied en de overige aangetroffen omstandigheden op het bedrijventerrein, is de aanwezigheid van beschermde insecten, libellen en andere soorten ongewervelden uitgesloten.

3.6 Samenvattend overzicht beschermde soorten

In Tabel 1 is een samenvattend overzicht opgenomen van de aanwezigheid van (beschermde) soorten.

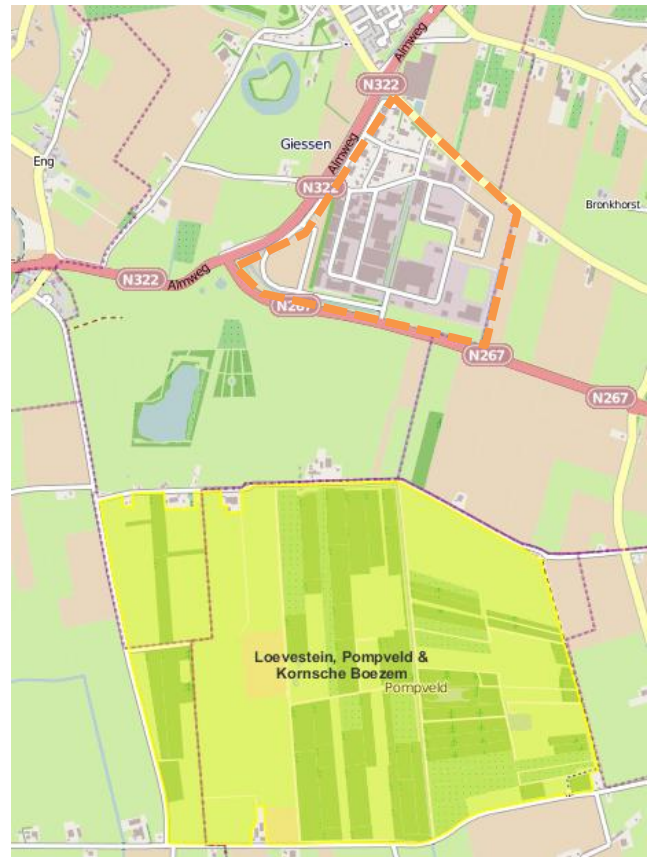
Tabel 1: Overzicht van de aangetroffen en mogelijk voorkomende beschermde soorten in het plangebied.

Soort(groep)	Aangetroffen	Potentie
Flora	Dotterbloem, grote kaardebol	Orchideeën
Vogels	Huismus, gekraagde roodstaart, kuifeend, waterhoen	- Watervogels - Algemene vogels van parken en tuinen - Huismus - Steenuil - Overige soorten die broeden in bebouwing
Zoogdieren	-	Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren Vleermuizen (foerageergebied, verblijfplaatsen, vliegrouwe)
Amfibieën	-	- Algemene soorten - Rugstreepad (kolonisatie)
Vissen	-	Beschermde vissoorten

ARCADIS

3.7 Natura 2000

Afbeelding 3 laat de ligging van het dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied zien. Het gaat hierbij om het gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem dat ongeveer 700 meter ten zuiden van het plangebied ligt.

Afbeelding 3: Ligging van Natura 2000-gebieden (geel) ten opzichte van het plangebied.

3.8 EHS

Afbeelding 4 geeft de ligging van de EHS aan. Binnen de grenzen van het plangebied ligt geen EHS. Er grenzen wel delen van de EHS aan het plangebied. Deze delen zijn door wegen gescheiden van het plangebied.

Afbeelding 4: Ligging van de EHS (gekleurde delen) in het onderzoeksgebied (binnen oranje, onderbroken lijn). De gekleurde delen geven de ligging van de EHS aan. Zie voor een legenda website Kaart Natuurbeheerplan 2011-2012.

5. Effectbeoordeling

5.1 Effecten beschermde soorten

De werkzaamheden hebben tot gevolg dat voor de aanwezige planten groeiplaatsen en voor vogels, zoogdieren, amfibieën en vissen mogelijke voortplantings-, verblijf- en rustplaatsen verloren gaan. Dit gebeurt door de sloop van bebouwing, het verwijderen van vegetatie en graafwerkzaamheden.

Speciale aandacht is vereist voor:

- De steenuil: voor deze soort is het mogelijk dat als gevolg van werkzaamheden functioneel leefgebied verdwijnt. Dit geldt in het bijzonder als alle overhoekjes verdwijnen.
- Andere vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen komen waarschijnlijk voor in de aanwezige bebouwing. Met sloop gaan deze nestplaatsen verloren.
- Indirecte effecten zijn ook mogelijk voor vleermuizen: bij verlichting aan de noordzijde van het onderzoeksgebied wordt de aanwezige vliegroute verstoord. Bij sloop gaan mogelijk verblijfplaatsen verloren. Foerageergebied blijft echter bestaan.
- De werkzaamheden leiden mogelijk tot de kolonisatie van de rugstreeppad. Wanneer door de werkzaamheden gunstige omstandigheden voor deze soort ontstaan (zandige, onbegroeide bodem en ondiepe plassen water). Indien kolonisatie aan de orde is, zijn effecten op deze soort niet uit te sluiten.

Na afronding van de werkzaamheden het onderzoeksgebied zelf en de omgeving weer een geschikt leefgebied. Dit geldt in ieder geval voor rustende en foeragerende vogels en voor algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën.

5.2 Toetsing Flora- en faunawet

In het plangebied en de directe omgeving komen (mogelijk) verschillende beschermde soorten voor. In tabel 2 zijn de mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet weergegeven die horen bij mogelijke ontwikkelingen in het gebied. Wanneer een ontwikkeling niet is voorzien, zijn geen effecten voorzien.

Tabel 2: Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Zie bijlage 1 voor een verklaring van de beschermingscategorieën.

Soort (beschermingscategorie)	Werkzaamheden/ontwikkeling	Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12	Vervolg-onderzoek vereist? ¹
Grote kaardebol (tabel 1)	Verwijderen vegetatie braakliggende terreinen	X					Nee
Dotterbloem (tabel 1)	Werkzaamheden aan watergangen	X					Nee
Orchideeën (tabel 2)	Werkzaamheden aan de natuurlijke oever bij de ecologische zone	X					Ja
Steenuil (categorie 1)	- Sloop van bebouwing - Verdwijnen ruige overhoekjes op het terrein		X		X	X	Ja
Huismus (categorie 2)	- Sloop van bebouwing		X		X	X	Ja

¹ Bij uitvoering van werkzaamheden zoals aangegeven in de tabel

Soort (beschermingscategorie)	Werkzaamheden/ontwikkeling	Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12	Vervolg-onderzoek vereist? ¹
Alle overige voorkomende vogels (vogels)	- Sloop van bebouwing - Verwijderen vegetatie in het broedseizoen		X		X	X	Nee
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (tabel 1)	Alle werkzaamheden		X		X		Nee
Vleermuizen (tabel 3)	- Sloop van bebouwing - Verlichting aan de noordzijde van het gebied		X		X		Ja
Algemene soorten amfibieën (tabel 1)	- Werkzaamheden aan de watergangen - Werkzaamheden op onbebouwde percelen		X		X	X	Nee
Rugstreeppad (tabel 3)	Bij kolonisatie tijdens werkzaamheden op de braakliggende percelen		X		X	X	Nee ²
Beschermde vissoorten (tabel 2/3)	Bij werkzaamheden aan de watergangen		X		X	X	Ja

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Aan de hand van bovenstaande toetsing komen wij tot de volgende consequenties, indien ontwikkelingen leiden tot effecten.

² Maatregelen moeten kolonisatie voorkomen

Tabel 4: Vervolgstappen die voor verschillende soorten genomen moeten worden, indien effecten zijn voorzien.

Beschermings- categorie	Soort	Vervolgstap
Tabel 1	Grote kaardebol, dotterbloem, algemene grondgebonden zoogdiersoorten, algemene amfibiesoorten.	<p>Alle tabel 1-soorten waarvoor mogelijk verboden handelingen plaatsvinden, zijn algemeen voorkomende soorten. Ten aanzien van deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen, mits sprake is van zorgvuldig handelen. Daarnaast mag de ingreep geen wezenlijke invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding.</p> <p>Alle tabel 1-soorten waarvoor mogelijk verboden handelingen plaatsvinden, komen algemeen voor in de omgeving van het plangebied. Het onopzettelijk doden van enkele exemplaren en (tijdelijk) vernietigen van groeiplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen heeft geen wezenlijke invloed op deze soorten. Ten aanzien van kleine grondgebonden zoogdieren en amfibieën zijn specifieke eisen aan uitvoering in het kader van zorgvuldig handelen niet altijd effectief. Iedere werkwijze leidt tot het mogelijk onopzettelijk doden van kleinere grondgebonden zoogdieren. Grotere soorten mijden het plangebied voor de duur van de werkzaamheden.</p>
Tabel 2	Orchideeën	Bij werkzaamheden aan de natuurlijke oevers: voer vervolgonderzoek uit. Bij aanwezigheid: voer de werkzaamheden uit volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.
Tabel 2/3	Beschermde vissen	Vervolgonderzoek is nodig bij het dempen en aanpassen van de bestaande watergangen. Hier komen mogelijk maatregelen (en ontheffingsaanvraag met lichte toets) uit voort. Voor tabel 2-soorten is het in een aantal gevallen ook mogelijk om te werken volgens een door EL&I goedgekeurde gedragscode. Dit geldt niet voor tabel 3-soorten.
Tabel 3	Vleermuizen	<p>Vervolgonderzoek en mogelijk daaruit vloeiende maatregelen (en ontheffing met uitgebreide toetsing) zijn nodig bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slopen van bebouwing van baksteen en de woonhuizen aan de noordkant van het bedrijventerrein. - Toename van verlichting aan de noordzijde van het terrein (Parallelweg).
	Rugstreeppad	Kolonisatie van de soort is te voorkomen door bij werkzaamheden te voorkomen dat plassen stilstaand water op het werk blijven staan.
Categorie 1	Steenuil	<p>Vervolgonderzoek en mogelijk daaruit vloeiende maatregelen (en ontheffing met uitgebreide toetsing) zijn nodig bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het slopen van geschikte bebouwing (woningen, boerderij en schuren aan de noordzijde van het bedrijventerrein). - Het structureel verdwijnen van de ruige overhoekjes van het bedrijventerrein.
Categorie 2	Huismus	<p>Vervolgonderzoek en mogelijk daaruit vloeiende maatregelen (en ontheffing met uitgebreide toetsing) zijn nodig bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het slopen van geschikte bebouwing (met daken met pannen en schuine daken met golfplaten).
Vogels	Alle overige aanwezig vogelsoorten	<p>Effecten op vogels dienen voorkomen te worden. In de praktijk worden voor het verstoren van broedende vogels en de vernietiging van nesten geen ontheffing afgegeven. Door het nemen van maatregelen zijn effecten te voorkomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kap van bomen, sloop van bebouwing en bebouwing van braakliggende percelen vindt plaats buiten het broedseizoen (loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli). - Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken: kap bomen, verwijder vegetatie en maak structuur effectief ongeschikt vanaf aanvang van het broedseizoen (start 1 maart) tot de activiteit is afgerond.

5.4 Ontheffing Flora- en faunawet

Een ontheffing is vereist indien werkzaamheden leiden tot effecten op zwaar beschermde diersoorten. Het slopen van bebouwing (vogels als huismus en steenuil, vleermuizen, dit geldt vooral voor bebouwing van baksteen, met pannendaken en schuine daken van golfplaten), toename van verlichting aan de noordzijde van het bedrijventerrein (vliegrouwe vleermuizen), dempen van watergangen (vissen), bouwrijp maken van percelen (bij kolonisatie rugstreeppad) en het verdwijnen van ruige hoekjes (foerageergebied steenuil) leiden mogelijk tot effecten op zwaar beschermde soorten. Bij deze activiteiten is vervolgonderzoek vereist naar de geschiktheid en/of aanwezigheid voor relevante soortgroepen. Indien soorten aanwezig zijn, is het noodzakelijk maatregelen te nemen en/of een ontheffing aan te vragen.

De overige (mogelijkerwijs) aanwezige planten, grondgebonden zoogdieren en amfibieën in het plangebied zijn algemeen voorkomende soorten, die ook in de directe omgeving voorkomen. Het verontrusten of onopzettelijk doden van individuen van deze soorten leidt niet tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze soorten. Voor algemene soorten (tabel 1 Flora- en faunawet) is geen ontheffing nodig.

Voor het verstoren van broedende vogels worden geen ontheffingen verstrekt. Effecten dienen voorkomen te worden door werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Als dit niet mogelijk is, moet de vestiging van broedende vogels worden voorkomen.

5.5 Effecten en toetsing Natura 2000

Directe effecten als gevolg van de lichts-, geluids- en visuele verstoring zijn uitgesloten gezien de huidige aard van het bedrijventerrein, de verwachte werkzaamheden binnen het vigerende bestemmingsplan en de ligging van autowegen die reeds leiden tot verstoring. De uitstraling van verstoring is tijdens en na de werkzaamheden vrijwel gelijk aan de huidige situatie. Bij twee effecten is verstoring van het Natura 2000-gebied echter niet uit te sluiten: grootschalige wateronttrekkingen en een toename van de depositie van stikstof. Bij waterstandverlagingen in het Natura 2000-gebied en bij vestiging van bedrijven met een hoge uitstoot van stikstof en/of een aantrekkende werking van veel verkeer, is het nodig om deze effecten nader te beschouwen. Voor overige vormen van verstoring zijn effecten uitgesloten.

5.6 Effecten en toetsing EHS

De voorziene ontwikkelingen liggen in lijn met de huidige activiteiten op het bedrijventerrein en leiden niet tot een toename van de huidige verstoring. Bovendien zijn de verschillende delen van de EHS van het bedrijventerrein gescheiden door autowegen. Effecten op wezenlijke waarden en kenmerken als gevolg van ontwikkelingen op het bedrijventerrein zijn uitgesloten. Hierbij is uitgegaan dat gebruik van het nieuwe bedrijventerrein niet leidt tot verandering van de waterkwaliteit en waterstanden in de omgeving. Is dit wel het geval, dan is een aanvullende toetsing vereist.

6. Conclusie

Hieronder een overzicht van de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de quick scan natuurwetgeving. Hierbij is uitgegaan van een voortzetting van het vigerende bestemmingsplan:

- Het onderzoeksgebied vormt (potentieel) leefgebied van grote kaardebol (tabel 1), dotterbloem (tabel 1), orchideeën (tabel 2), steenuil (categorie 1), huismus (categorie 2), overige vogelsoorten (vogels), algemeen grondgebonden zoogdieren (tabel 1), vleermuizen (tabel 3), algemeen voorkomende amfibieën (tabel 1) en vissoorten (tabel 2/3). De kolonisatie van rugstreeppadden (tabel 3) is niet uitgesloten bij het uitvoeren van werkzaamheden.
- De werkzaamheden leiden tot het mogelijk overtreden van verschillende verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Het is echter noodzakelijk om vervolgonderzoek uit te voeren naar:
 - Vogels met jaarrond beschermde nestplaats bij slopen van bebouwing en structureel verdwijnen van ruige overhoekjes op het bedrijventerrein.
 - Vleermuizen bij sloop van bebouwing en aanbrengen verlichting aan de noordzijde van het bedrijventerrein.
 - Vissen bij aanpassing van watergangen.

Wanneer sprake is van actueel voorkomen bovengenoemde soorten, leiden werkzaamheden tot een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet.

- Het overtreden van verbodsbepalingen is te voorkomen door het nemen van maatregelen:
 - Verwijder vegetatie buiten het broedseizoen.
 - Voorkom kolonisatie van de rugstreeppad.
 - Overige maatregelen zijn afhankelijk van de uitkomsten van vervolgonderzoek.
- Voor de overige beschermde plant-, zoogdier- en amfibiesoorten ten aanzien waarvan verboden handelingen te verwachten zijn geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen in het kader van de AMvB art. 75 van de Flora- en faunawet.
- De werkzaamheden vinden plaats grenzend aan de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Gezien het huidige gebruik van het bedrijventerrein en de aanwezigheid van autowegen die het terrein scheiden van de EHS, zijn effecten op wezenlijke waarden en kenmerken uitgesloten, tenzij waterstanden veranderen en de waterkwaliteit in de omgeving afneemt.
- Op een afstand van ongeveer 700 meter ten zuiden van het bedrijventerrein ligt het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem. Een aanvullende toetsing is vereist indien grootschalige wateronttrekkingen en/of een toename van de stikstofdepositie door uitstoot of een aanzienlijke toename van verkeer zijn voorzien. Voor dergelijke activiteiten is een aanvullende toetsing vereist. Andere effecten zijn uitgesloten.

8. Gebruikte bronnen

- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C. & Thissen, J.B.M. (1992) Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. 3e herziene druk. Stichting Uitgeverij van de KNNV.
- Coördinatiepunt Landschapsbeheer, 2011. Jaarverslag '10 *Vrijwillige bescherming steenuil en kerkuil in Noord-Brabant*. D.d. april 2011.
- Delft, J.J.C.W. van & Schuitema, W., 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg, Stichting RAVON, Nijmegen.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. *Beschikbaar op de website van het ministerie van EL&I*.
- Provincie Noord-Brabant, 2011. Verordening ruimte Noord-Brabant 2011 (geconsolideerde tekst geldend vanaf 8 maart 2011).

Websites

- DR-loket: <http://www.drloket.nl>
- Kaart Natuurbeheerplan 2011-2012, Noord-Brabant: <http://www.brabant.nl/kaarten/natuur-en-landschap-kaarten/natuurbeheerplan-2011-2012.aspx> *De kaart van de EHS is aangegeven op de ambitiekaart van de provincie.*
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie: <http://www.rijksoverheid.nl>
- Waarneming.nl: <http://www.waarneming.nl>
- Zoogdieratlas: <http://www.zoogdieratlas.nl>

Bijlage 1: Wettelijk kader Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet, die in april 2002 in werking is getreden, beschermt een groot aantal plant- en diersoorten. In artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet is opgenomen welke handelingen niet toegestaan zijn (zie onderstaand tekstkader). De werkzaamheden kunnen strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

In sommige gevallen is het overigens mogelijk het plan zo uit te voeren dat overtreding van de genoemde verbodsbepalingen niet aan de orde is (zie tekstkader over de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet). Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, moet een ontheffing aangevraagd worden, die het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, EL&I (voorheen ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) alleen onder bepaalde voorwaarden verstrekt.

Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Om helder te krijgen of er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet plaats vinden en of daarvoor eventueel een ontheffing noodzakelijk is, dienen de volgende vragen beantwoord te worden:

1. Zijn er beschermde planten of dieren in het project- en verstoringsgebied aanwezig, en zo ja, welke?
2. Kunnen er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet optreden op deze soorten ten gevolge van de uitvoering van het project?

Op basis van de bestaande gegevens en veldbezoeken geven wij een actueel en dekkend beeld van de aanwezige, wettelijk beschermde flora en fauna in het onderzoekgebied.

In 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) in werking getreden, welke behoort bij de Flora- en faunawet. Een belangrijke wijziging met deze AMvB is dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt. Voor deze soorten is het, onder voorwaarden, niet meer noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen. In de AMvB zijn verschillende beschermingscategorieën onderscheiden (zie onderstaande tabel).

Tabel 7: Beschermingscategorieën Flora- en faunawet.

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1 Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2 Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3 Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMVB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3 Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is. enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde 'vaste rust- of verblijfplaats'. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de 'aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 8: Categorieën jaarrond beschermde nesten.

Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheden) van negatieve effecten.

Zorgplicht

Naast de verbodsbepalingen is in de Flora- en faunawet ook een zorgplicht opgenomen (zie onderstaande tekstkader). Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Zorgplicht Flora- en faunawet

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkómen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Bijlage 2: Wettelijk kader Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 is in oktober 2005 in werking getreden. Deze wet is onder meer de juridische basis voor de bescherming van Natura 2000-gebieden. De Europese Unie heeft twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De internationale verplichtingen vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn met deze wet in de nationale wetgeving verankerd.

Natura 2000-gebieden

Onder Natura 2000 vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor deze gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime is dat de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar komt.

Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen een vergunningplicht voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden. Het Bevoegd Gezag verleent alleen een vergunning voor een project wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar komen door het project. Afwijken van de regel is mogelijk wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Externe werking

Handelingen buiten Natura 2000-gebieden hebben mogelijk significante effecten op het gebied. Voor deze handelingen is het begrip 'externe werking' van toepassing (art. 65 Natuurbeschermingswet). Dit betekent dat de vergunningplicht ook van toepassing is op handelingen buiten het Natura 2000-gebied, indien negatieve gevolgen niet zijn uitgesloten. Daarnaast is de zogenaamde Zorgplichtbepaling (art. 191 Natuurbeschermingswet 1998) van toepassing. Deze zorgplicht houdt onder meer in dat activiteiten met mogelijke nadelen voor de natuurwaarden van het gebied, niet plaats mogen vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om gevolgen te voorkomen of te beperken.

Onderzoek vergunningverlening

Als geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, is geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig. Nader onderzoek is in dat geval niet nodig. Als dit niet het geval is, dan is een vergunning vereist.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning:

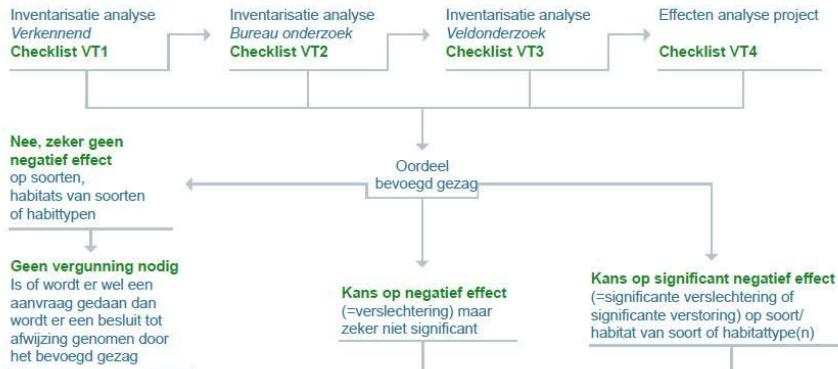
1. Als (mogelijk) sprake is van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, is een Passende Beoordeling vereist.
2. Als verslechtering van de kwaliteit van habitats is voorzien, maar deze zeker niet significant is, is een Verslechteringstoets vereist.

De volgende afbeelding geeft het bovenstaande schematisch weer.

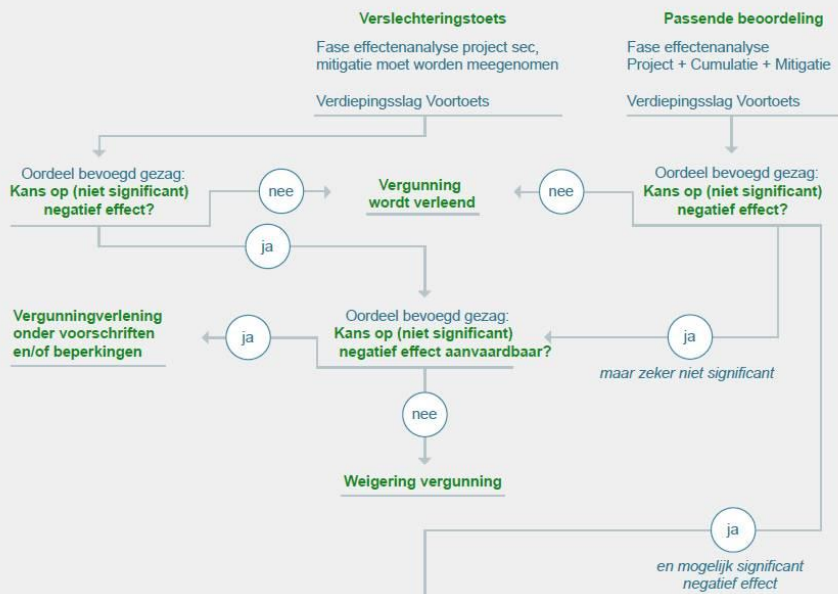
VOORTOETS

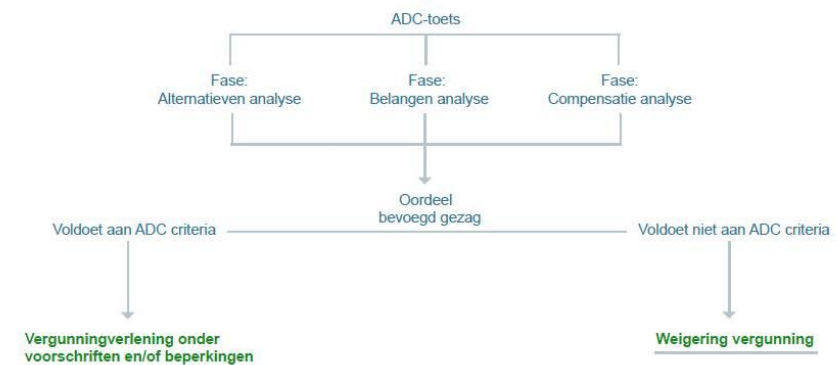
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Significante effecten

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval zal bekeken worden of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Ministerie van LNV, 2006).

Een Passende Beoordeling of Verslechteringstoets brengt gedetailleerd in kaart wat mogelijke effecten zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen.

Het toetsingskader van deze zaken zijn de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in kwestie. Significante effecten worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Ook omkeerbare en tijdelijke effecten zijn mogelijk significant. In een Passende Beoordeling zijn naast de effecten van het project ook de cumulatieve effecten uitgewerkt.

Indien uit aanvullende toetsingen blijkt dat een project niet leidt tot significante effecten, kan het Bevoegd Gezag de vergunning verlenen. Een Passende Beoordeling kan gezien worden als Verslechteringstoets als significante effecten zijn uitgesloten. Als wel significante effecten op treden, mag alleen een vergunning worden verleend na het uitvoeren van de ADC-toets. De ADC-toets beschrijft de Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen. Redenen van economische aard gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen gelden redenen van economische aard niet zonder meer. Redenen van economische aard gelden als dwingende redenen van groot openbaar belang na toetsing en goedkeuring door de Europese Commissie.

Wijzigingen Natuurbeschermingswet 1998 door Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet trad op 1 april 2010 in werking. Op 1 april 2011 vindt een evaluatie plaats van deze wet. De Crisis- en herstelwet voorziet in een aantal wijzigingen van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wijzigingen hebben tot doel de wet in de praktijk beter hanteerbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan de doelen van de wet en bijbehorende richtlijnen. Waar relevant zijn deze wijzigingen toegepast in deze quick scan.

Bijlage 3: Beleidskader Ecologische Hoofdstructuur

Om de natuur in Nederland tot een goed functionerend ecologisch netwerk te maken, wordt de EHS begrensd en aangelegd, als netwerk van bestaande en nieuwe natuur. Het wettelijk kader voor het aanwijzen (begrenzen) en beschermen van de EHS is de PKB Nota Ruimte. De feitelijke begrenzing van de EHS is op provincie-niveau vastgelegd in de Verordening Ruimte Noord-Brabant (Provincie Noord-Brabant, 2011). Hierin is ook het toetsingskader nader uitgewerkt.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. Het EHS-beschermingsregime is opgebouwd uit verschillende elementen. Dit zijn naast het 'nee, tenzij'-regime, met als sluitstuk natuurcompensatie, de maatwerkinstrumenten EHS-saldobenadering en Herbegrenzen EHS.

Definitie wezenlijke kenmerken en waarden

De definitie van wezenlijke kenmerken & waarden in de Nota Ruimte (2004, p.114) is "de wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. Het gaat daarbij om: De bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde".

'Nee- tenzij'-principe en compensatiebeginsel

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Dat wil zeggen dat ontwikkelingen in de EHS die significante gevolgen hebben voor de kenmerken en waarden van de EHS alleen kunnen worden toegestaan als er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieve oplossingen zijn. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt, kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Externe werking

In een brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr 12).

In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zgn. "externe effecten"(TK 29576, nr. 52). Dit betekent overigens wel, dat bij een ingreep in de EHS, ook rekening gehouden moet worden met indirecte effecten, zoals geluidsverstoring en stikstofdepositie naar andere delen van de EHS.

Provinciale uitwerking

De provincie Noord-Brabant heeft de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid tot 2025 vastgelegd in de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening. Tegelijkertijd zijn de te beschermen provinciaal ruimtelijke belangen vastgelegd in de Verordening ruimte Noord-Brabant. De Verordening ruimte (provincie Noord-Brabant, 2011) vormt het provinciaal toetsingskader voor ruimtelijke plannen. Op 17 december 2010 hebben Provinciale Staten de Verordening ruimte vastgesteld, welke op 8 maart 2011 in werking is getreden. Voor de inhoudelijke afweging of het plan voldoende rekening houdt met de provinciale belangen is derhalve deze verordening kaderstellend. In de Verordening Ruimte beschrijft de provincie regels ten aanzien van:

- Aanwijzing en begrenzing van EHS;
- Bescherming van de EHS, zoekgebieden van de EHS (waarbinnen EHS is of wordt gerealiseerd) en attentiegebieden EHS (gebieden in en rondom waar ingrepen een negatief effect op de waterhuishouding hebben);
- Wijziging van de begrenzing van de EHS:
 - om ecologische redenen;
 - op verzoek om niet-ecologische redenen (te volgen procedure);
 - op verzoek met toepassing van het nee-tenzij principe;
 - op verzoek met toepassing van de saldobenadering;
 - op verzoek voor kleinschalige ingrepen;
- Wijziging van de begrenzing van zoekgebieden voor EHS en attentiegebieden EHS op verzoek.

De Verordening Ruimte geeft nadere regels voor compensatie. Deze gaan deels verder dan de vorige Beleidsregels Natuurcompensatie (provincie Noord-Brabant, 2005):

- Wijziging van begrenzingen van de EHS gaan vergezeld door een compensatieplan met daarin:
 - Wijze van compensatie voor het verlies aan waarden;
 - Ruimtelijke begrenzingen voor het te compenseren en compensatiedeel;
 - Kwaliteit en kwantiteit van compensatie;
 - Realisatietermijn, zo kort mogelijk binnen 5 jaar, goed gemotiveerd 10 jaar;
 - Mitigerende en compenserende maatregelen;
 - Beschrijving regulier- en ontwikkelingsbeleid.

Het compensatieplan vormt een toelichting op het bestemmingsplan. Initiatiefnemer en gemeente sluiten een overeenkomst over de rolverdeling en uitvoering van compensatie. Een boeteclausule is van toepassing bij het niet (tijdig) of onjuist uitvoeren van compensatie (150% van alle kosten). De gemeente is verantwoordelijk voor een jaarlijkse voortgangsrapportage over de uitvoering van compensatie tijdens de realisatietermijn. Gedeputeerde Staten kunnen onderzoek laten verrichten naar de uitvoering van de compensatie.